

STEČAJNI BILANS KAO ELEMENT DONOŠENJA POSLOVNIH ODLUKA

BANKRUPTCY AS AN ELEMENT OF BALANCE BUSINESS DECISIONS

Jasmin Delagić, dipl. ecc.
Ekonomski fakultet Brčko
e-mail: delagic_jasmin@hotmail.com

APSTRAKT

Prestanak rada preduzeća, ukoliko je posljedica prinudnog zatvaranje preduzeća, osnova je za pokretanje stečaja. Cilj rada je utvrditi na koji način se putem stečajnog postupka iz ukupne stečajne mase, mogu izmiriti obaveze prema povjeriocima, pa čak i ostvariti dobit, ako je iznos stečajne mase znatno veći od vrijednosti ukupnih obaveza prema povjeriocima. U toku vođenja stečajnog postupka, obavezna je izrada stečajnih bilansa kao dokaz o aktivnostima u toku postupka, pri čemu se u tu svrhu sastavljaju, bilans otvaranja stečaja, međubilansi ukoliko stečajni postupka traje duži vremenski period, i zaključni bilans. Na osnovu stečajnih bilansa stečajni upravnik može sagledati trenutno stanje imovine preduzeća, njenih obaveza i donijeti odluku o tome da li stečaj može rezultirati reorganizacijom preduzeća ili bankrotstvom kao najteži oblik stečaja. Stečajni upravnik na osnovu stečajnih bilans donosi odluke o tome kako će stečajna masa biti prikupljena, po kojim cijenama, koliko puta će biti organizovana prodaja imovine stečajnog dužnika, koliki će biti troškovi stečajnog postupka, i na koji način će prikupljena stečajna masa biti raspoređena povjeriocima.

Ključne riječi: stečaj, stečajni postupak, stečajni bilansi

ABSTRACT

Termination of a company, if the result of forced closure, is the basis of the bankruptcy. The aim of this paper is to identify how, through bankruptcy proceedings, the bankruptcy of the total mass can settle their obligations to creditors and even make a profit if the amount of the estate is much higher than the value of total liabilities to creditors. During the bankruptcy proceedings, it is obligatory to make the balance as evidence of the activities in the course of the proceedings, the balance of the bankruptcy proceedings, balance if bankruptcy proceedings continue over a long period of time, and the closing balance. Based on the balance bankruptcy, trustee may examine the current state of corporate assets, its liabilities, and make a decision whether whether bankruptcy can result in bankruptcy or reorganization of the company, as the most severe form of bankruptcy. Bankruptcy under the bankruptcy administrator will balance decisions on how the bankruptcy estate can be collected, at what prices, how many times will the sale of property be organized, what will be the costs of the bankruptcy proceedings and how the money raised will be distributed to creditors.

Key words: bankruptcy, bankruptcy procedure, bankruptcy balances

UVOD

Stečaj nastaje kao posljedica prestanka poslovanja preduzeća, a koji za rezultat može imati, reorganizaciju ili bankrotstvo preduzeća. Stečaj, zbog loše ekonomske situacije u društvu, nažalost, je postao neizbježan za mnoga preduzeća, koja su ili zbog prevelike zaduženosti, ili nelikvidnosti, primorana, da radi izmirenja svojih obaveza, prodaju svoju imovinu i na taj način izvrše izmirenje svojih obaveza. Stečaj predstavlja prinudnu likvidaciju preduzeća, odnosno, prinudno ukidanje, njega kao pravnog lica, koje nakon završetka stečajnog postupka prestaje da postoji kao pravno lice registrovano kod suda. Pošto je stečaj prinudni postupak, kao i svaki postupak, sastoji se od nekoliko koraka od koji su najvažniji prethodni postupak, stečajni postupak, formiranje i unovčenje stečajne mase, namirenje povjerilaca iz stečajne mase i zaključenje stečajnog postupka.

Privredni subjekt nad kojim je pokrenut stečaj, iako se više ne nalazi u redovnom poslovanju, obavezan je da sastavlja finansijske izvještaje, kao i poslovne knjige u toku stečajnog postupka za što je zadužen stečajni upravnik. Finansijski izvještaji koji se sastavljaju u toku stečajnog postupka jesu bilans otvaranja stečaja, i završni bilans stečaja. Osim ova dva bilans može se sastavljati i međubilans ukoliko se stečajni postupak vodi duži niz godina. Ovi bilansi omogućavaju stečajnom upravniku da donosi odluke da li pokrenuti stečaj nad privrednim subjektom može rezultirati reorganizacijom ili bankrotstvom. Bilans otvaranja stečaja omogućava stečajnom upravniku donošenje odluka o utvrđivanju imovine stečajnog dužnika, njegovih obaveza kao i mogućnosti izmirenja obaveza prema povjeriocima. Bilans zatvaranja stečaja obuhvata sve

prilive i odlive koje je preduzeće imalo u toku stečajnog postupka, odnosno prikupljene stečajne mase nakon prodaje imovine stečajnog dužnik, isplate troškova stečajnog postupka, izmirenje obaveza prema stečajnim dužnicima, na osnovu čega stečajni upravnik donosi odluku koji povjerioci imaju prioritet u naplati svojih potraživanja, i da li će svi povjerioci imati mogućnost naplate svojih potraživanja.

ZNAČAJ I KARAKTERISTIKE STEČAJNOG POSTUPKA

Privredni subjekat u toku svoga poslovanja može postati nesposoban da trajno izmiruje svoje obaveze što predstavlja osnovu za pokretanje stečajnog postupka. Stečaj je specijalni sudski izvršni postupak koji služi za unovčavanje ukupne imovine, koja pripada dužniku u trenutku pokretanja stečaja, sa ciljem ravnomjerne isplate svih povjerilaca koji lično učestvuju u postupku (stečajni povjerioci). Kako unovčavanje imovine i izmirenje prema povjeriocima traje, obično duži vremenski period, samim tim stečaj nije jednokratna već dugotrajan i kontinuirani proces. Pored namirenja povjerilaca stečajem se onemogućava dalje loše poslovanje privrednog subjekta. Stečajem se postiže kako ravnomjerno namirenje povjerilaca tako i zaštita dužnika od povjerilaca koji na sve načine žele da se namire iz dužnikove imovine. U teoriji i praksi, stečaj se sprovodi poštovanjem određenih načela od kojih su najvažnija, *načelo jednakosti* koje podrazumjeva da su svi povjerioci jednaki prilikom namirenja iz stečajne mase gdje imamo izuzetak između izlučnih i razlučnih povjerilaca, zatim *načelo univerzalnosti* po kojem u stečajnu masu ulazi sva imovina dužnika, zatim *načelo unovčavanja imovine* koje stečajni upravnik vrši putem javne prodaje, *načelo ograničenja* podrazumjeva ograničenje dužnikovih aktivnosti u pogledu raspolaganja imovinom, i *načelo atrakcije* koje se odnosi na nadležnost suda koja se ovim načelom proglašava nadležnim u pojedinim slučajevima kada obično nema nadležnost a slučaj je usko u vezi sa stečajem za kog je sud nadležan [Ranković, 1996, 70].

Stečajni postupak kao ishod može imati reorganizaciju privrednog subjekta nad kojim je pokrenut ili njegovo bankrotstvo. Bankrotstvo i reorganizacija iako imaju različite posljedice, imaju i neke zajedničke osobine. Oba postupka predstavljaju prinudne, a ne dobrovoljne postupke, kao što je slučaj kod likvidacije, kao i činjenica da su detaljno normativno uređeni. To su ekonomski, a ne krivični postupci koji imaju za cilj pravičan tretman povjerilaca, odnosno zaštitu interesa povjerilaca [Škarić-Jovanović, Spasić, 2012, 292]. Razlozi za pokretanje stečajnog postupka mogu biti različiti. Zakoni po kojima se uređuje stečaj u različitim zemljama, sadrže slične ali ne i potpuno iste razloge za pokretanje stečajnog postupka. Najčešći razlozi za pokretanje stečajnog postupka su: *trajna nesposobnost privrednog subjekta da izmiruje obaveze*, *prezaduženost privrednog subjekta*, *prijeteća nesposobnost plaćanja* [Škarić-Jovanović, Spasić, 2012, 292].

Trajna nesposobnost plaćanja obaveza predstavlja potpunu obustavu plaćanja u periodu čije trajanje se utvrđuje stečajnim zakonom. Prema važećem Zakonu o stečajnom postupku FBiH i RS BiH privredni subjekat se smatra da je trajno nesposoban ukoliko svoje obaveze ne izmiri u kontinuitetu od 60 dana. Ova potpuna obustava plaćanja je posljedica nepostojanja nelikvidnih sredstava, niti mogućnosti da se ona pribave. Prezaduženost privrednog subjekta je ispunjena onda kada privredni subjekat izgubi cijeli sopstveni kapital i zbog nerentabilnog poslovanja počinje da gubi sredstva pribavljena od povjerilaca. Kod ovakvih društava visina obaveza prelazi vrijednost imovine kojom raspolaže. Prijeteća nesposobnost plaćanja postoji ako stečajni dužnik prema predviđanjima u vremenu dospelosti neće biti u stanju da ispunji postojeće obaveze plaćanja. Smatra se i da prijeteća nelikvidnost postoji onda kada je očigledno da likvidna sredstva privrednog subjekta kojim ona raspolažu i očekivani prilivi gotovine, neće biti dovoljni za izmirenje obaveza.

FAZE STEČAJNOG POSTUPKA

Stečajni postupak je vrlo složen proces koji se sastoji od više povezanih koraka, gdje od svakog njegovog pojedinačnog koraka zavisi njegov konačan postupak, pa samim tim svaki korak je podjednako važan i svakom se treba podjednako posvetiti. Kako se kao rezultat, odnosno, ishod stečaja može javiti reorganizacija ili bankrotstvo, samim tim i postupak će biti drugačiji. Bankrotstvo je vrsta stečajnog pravca, koja se izvršava nad dužnikom kod kojeg nema mjesta za nastavak obavljanja poslovne aktivnosti, što znači da se njegovi povjerioci namiruju iz stečajne mase koja se ostvari prodajom imovine dužnika. Bankrotstvo je ujedno i najteži oblik stečajnog postupka, kako za dužnike tako i povjerioce. Proces bankrotstva stečajnog dužnika prolazi kroz nekoliko faza i to: *prethodni postupak*; *otvaranje stečajnog postupka*; *unovčavanje stečajne mase*; *namirenje povjerilaca*; *zaključenje stečajnog postupka* [Službene novine FBiH broj 42/2006.,

ZOS član 25.]. Stečajni postupak se pokreće pismenim zahtjevom stečajnog dužnika ili bilo kojeg povjerioca koji ima pravni interes. Postupak stečaja se može pokrenuti nad svim privredno-pravnim subjektima, izuzev nad društveno političkim organizacijama ili fondovima finansiranih iz budžeta. Stečajni postupak je hitan.

Prethodni postupak

Postojanje razloga za otvaranje stečajnog postupka se može utvrditi odmah po podnošenju prijedloga u slučaju kada su razlozi za pokretanje stečajnog postupka pretpostavka trajne nesposobnosti plaćanja i ako je prijedlog sa svim potrebnim ispravama i prilogima, koje nalaže zakon, podnio sam stečajni dužnik, ili ako prijedlog podnese povjerilac a stečajni dužnik prizna postojanje stečajnog razloga, u svim drugim slučajevima sprovodi se prethodni stečajni postupak čiji je primarni cilj utvrđivanje postojanja stečajnih razloga. Utvrđivanje postojanja stečajnih razloga je uslov za donošenje rješenja o pokretanju stečajnog postupka. Prethodni postupak jedan je od prvih stadijuma stečajnog postupka. Može se reći, da je ovaj postupak zapravo, postupak provjere boniteta stečajnog dužnika, odnosno, provjere da li uopšte postoje razlozi za pokretanje stečajnog postupka. Ovaj postupak je važan zato što se u njemu određuje da li privredni subjekat ide u bankrotstvo ili može ići u proces reorganizacije. Organi sprovođenja stečajnog postupka su: *stečajno vijeće; stečajni sudija; stečajni upravnik* [Službene novine FBiH broj 42/2006., ZOS član 25] čije su nadložensti precizno definisane.

Stečajno vijeće čine trojica sudija od kojih je jedan predsjednik vijeća, s tim da stečajni sudija ne može biti član vijeća. Stečajno vijeće odlučuje o pokretanju postupka za utvrđivanje da li postoje uslovi za pokretanje postupka i vode taj postupak, odlučuju o otvaranju stečajnog postupka, odlučuju o prigovorima stečajnog upravnika na zaključke i uputstva stečajnog sudije, određuju poslove koji su započeti a nisu završeni prije stečaja koji će se završiti u toku stečajnog postupka, odobrava proračun troškova stečajnog postupka i određuju naknadu stečajnog upravnika, imenuje stečajnog upravnika, odobrava projekte za glavnu diobu stečajne mase i donosi rješenje o izvršenoj diobi stečajne mase, donosi rješenje o zaključenju stečajnog postupka [Službene novine FBiH broj 42/2006., ZOS član 27].

Stečajni sudija rukovodi stečajem kao sudija pojedinac. On poduzima zakonom predviđene aktivnosti i nadzire rad stečajnog upravnika. Stečajni sudija određen godišnjim ili nekim drugim rasporedom poslova pri stečajnom sudu, vodi i upravlja stečajnim postupkom od momenta podnošenja prijedloga za otvaranje stečajnog postupka, pa sve do njegovog okončanja. Stečajni sudija je jedini državni organ, koji sada učestvuje u sprovođenju stečajnog postupka izuzev slučajeva rješavanja prigovora na odluke stečajnog sudije, a od strane drugostepenog suda. On vrši prava i obaveze u skladu sa odredbama Zakona o stečajnom postupku (ZOS), ali njegova nadležnost nije iscrpljena samo u okviru ovog osnovnog zakona za materiju stečajnog prava. Pored ostalog, u stečajnom postupku se primjenjuju i pravila parničnog i izvršnog postupka, osnove obligacionog kao i poslovnog prava [Službeni glasnik RS, br.84/04,član 29]. U stečajnom postupku stečajni sudija odluke donosi u obliku rješenja, s tim što je na ove odluke žalba dopuštena u onim slučajevima kada je to odredio ZOS. Žalbeni rok iznosi 8 dana i teče od dana objavljivanja ili od dana dostavljanja odluke, ako odluka nije objavljena.

Stečajnog upravnika imenuje stečajni sudija rješenjem o otvaranju stečajnog postupka. Stečajni upravnik je fizičko lice koje je položilo stručni ispit i ima određeno iskustvo [Službene novine FBiH broj 42/2006., ZOS član 28]. Lica koja ne mogu obavljati ovu funkciju su lica koja se moraju izuzeti po zakonu, srodnici stečajnog sudije, lica koja duguju povjericima ili su članovi društva pod stečajem ili njegovi zastupnici, povjerioci, zaposlenici kod stečajnog dužnika. Mnogobrojna su prava stečajnog upravnika, među kojima su: stupanje u posjed imovine stečajnog dužnika, upravljanje, unovčavanje imovine dužnika, izuzeće pokretnih stvari i dokumentacije dužnika i njihovo čuvanje, popis povjerilaca, vođenje poslovnih knjiga. Među najvažnijim obavezama stečajnog upravnika je osiguranje imovine stečajnog dužnika kod odgovarajuće osiguravajuće kuće. Stečajni upravnik je ovlašten i obavezan bez odlaganja ući u posjed imovine koja spada u stečajnu masu, upravljati njom, po mogućnosti nastaviti poslovanje do izvještajnog ročišta, ako to ne šteti stečajne povjerioce i unovčiti je u skladu sa odlukom skupštine povjerilaca.

Otvaranje stečajnog postupka

Odluku o pokretanju stečajnog postupka nad dužnikom donosi stečajni sudija. Otvaranje stečajnog postupka za sobom nosi određene pravne posljedice. Jedna od prvih posljedica dužnika jeste gubitak upravljačkih funkcija. Gubitak funkcije upravljanja vezan je za gubitak poslovne sposobnosti. Najprije se stečajnom dužniku ograničava poslovna sposobnost, koja biva u potpunosti ukinuta prenošenjem funkcija upravljanja na stečajnog upravnika. Stečaj je vrlo često rezultat nesavjesnog rada i lošeg, neadekvatnog poslovanja, pa je ukidanje poslovne sposobnosti i oduzimanje upravljačkih funkcija u cilju zaštite povjerilaca. Otvaranjem stečajnog postupka, svi parnični i vanparnični postupci u kojima dužnik učestvuje kao stranka prekidaju se. Isto tako prekidaju se i izvršni postupci radi namirenja i osiguranja. Ovo podrazumijeva da prekid nastaje u svim aktivnim i pasivnim parnicama stečajnog dužnika. Danom otvaranja stečajnog postupka gase se računi dužnika i istovremeno prestaju prava lica koja su ranije bila ovlaštena da potpisuju naloge za isplatu i raspoloživu imovinu. Na zahtjev stečajnog upravnika otvara se novi račun sa naznakom „u stečaju“ u cilju vršenja poslovanja u toku stečajnog postupka jer otvaranjem stečaja poslovanje dužnika ne prestaje ono se nastavlja ali prema uslovima i na način koji odgovara stanju u kojem se dužnik nalazi [Službene novine FBiH broj 42/2006., ZOS član 29]. Oznaku „u stečaju“ pored naziva firme mora da sadrži svaki akt dužnika kojim se on obraća bilo kome, da bi trećim licima bilo jasno u kojem stanju se dužnik nalazi.

Jedan od važnih pravnih aspekata stečaja je da otvaranjem postupka svi ugovori o radu sa dužnikom prestaju. Ova zakonska odredba se odnosi na sve radnike bez obzira na struku, radno mjesto ili funkciju, izuzev onih radnika koje stečajni upravnik zadrži prema Ugovoru o privremenim i povremenim poslovima i čine tim stečajnog upravnika do kraja postupka. Danom otvaranja stečajnog postupka obrazuje se stečajna masa. U nju ulazi sva imovina dužnika kao što su stvari, novac, potraživanja, pa čak i sredstva zajedničke potrošnje. Kako je dužnik lišen poslovne sposobnosti imovinom raspolaže stečajni upravnik koji imovinu pretvara u stečajnu masu koja služi za namirenje stečajnih povjerilaca. Ova masa predstavlja aktivu dužnikove imovine na dan otvaranja stečajnog postupka.

Stečajna masa i njeno unovčavanje

Stečajni postupak obuhvata cjelokupnu imovinu koja pripada stečajnom dužniku u vrijeme otvaranja stečajnog postupka, kao i imovinu koju stečajni dužnik stekne za vrijeme stečajnog postupka, odnosno, od kompletne imovine dužnika stvara se stečajna masa. Osnovi zadatak stečajnog upravnika je da sastavi popis imovine dužnika koja će predstavljati stečajnu masu iz koje će se namiriti sve obaveze dužnika. Stečajna masa nije statična nego promjenljiva kategorija jer se ona u toku postupka može mijenjati. Osnov stečajne mase čini vrijednost imovine koju iskažu sudski procjenitelji. Vrijednost opreme određuje sudski vještak mašinske struke, dok vrijednost građevinskih objekata vrši sudski vještaj građevinske struke. Ono što je važno, jeste da procjeniteljske vrijednosti budu u skladu sa tržišnim vrijednostima, radi efikasnijeg i bržeg unovčavanja mase kao i smanjenje troškova postupka. Imovina dužnika može biti u raznim oblicima i nalaziti se na različitim lokacijama. Troškovi stečajnog postupka i stečajne mase mogu nadmašiti vrijednost imovine. U takvim slučajevima racionalni stečajni upravnik bi trebao da se odrekne dijela imovine, s tim što je utvrđivanje opravdanosti ovih odluka prilično složen posao. Nakon uvida u stečajnu masu stečajni upravnik mora da izvrši uvid u obaveze dužnika koje čine pasivu u bilansu stanja, odnosno, on mora izvršiti popis stečajnih povjerilaca. Ono što je važno jeste postojanje balansa između aktive i pasive. Odnosno, da bi se povjerioci namirili u cijelosti, potrebno je da aktiva bude veća od pasive, da dužnik nije zadužen iznad visine kapitala, jer je u tom slučaju, stečajni postupak nastupio prekasno i stečajni povjerioci će biti uskraćeni za jedan dio svojih potraživanja.

Unovčavanje stečajne mase, odnosno diobne mase, povjereno je stečajnom upravniku koji taj posao mora obaviti u najkraćem mogućem roku, jer je jedna od osnovnih hipoteza stečaja da ekonomičnost postupka proizilazi iz njegove efikasnosti. Imovina dužnika koja ulazi u stečajnu masu, prodaje se po pravilu putem javnog nadmetanja, odnosno licitacijom, mada su mogući i drugi načini prodaje, način skupljanja ponuda, način neposredne pogodbe. Ako se prodaja imovine vrši po jednim od ovih načina stečajni upravnik je dužan da oglas o prodaji imovine objavi u tri visokotiražna lista najmanje trideset dana prije odlučivanja o odabiru. Početna cijena javnog nadmetanja, odnosno licitacije, je najčešće procjenjena vrijednost sudskih procjenitelja. Ukoliko se prva licitacija proglašena neuspješnom zbog nedostatka zainteresovanih kupaca Odbor povjerilaca donosi odluku o daljem načinu prodaje imovine. Takođe Odbor povjerilaca je zadužen za

određivanje naknadne cijene u slučaju nemogućnosti prodaje. Na svakoj narednoj licitaciji po nepisanom pravilu cijena imovine je za određeni procenat, za koju se odluči Odbor povjerilaca, niža.

Unovčavanjem imovine stvara se najveći dio stečajne, odnosno diobne mase, ali stečajna masa se stvara još i iz drugih izvora kao što su: novčana sredstva dužnika koja su postojala na dan otvaranja stečajnog postupka i ta se sredstva prebacuju sa računa dužnika koji se gasi, na novi račun koji se otvara za vrijeme stečajnog postupka, novčana sredstva ostvarena prodajom iz dužnikove imovine bez obzira da li se radi o nepokretnim ili pokretnim stvarima, potraživanja naplaćena u stečajnom postupku. Prije namirenja povjerilaca izdvojiti će se iz diobne mase dio koji je namjenjen za isplatu troškova stečajnog postupka, što ukoliko su ovi troškovi manji to će biti veći procenat namirenja povjerilaca. Povjerioci su prilikom namirenja ravnopravni. Diobi se pristupa kada značajni dio sredstava, koji ulazi u stečajnu masu, bude unovčen.

Namirenje povjerilaca iz unovčene stečajne mase

Završni čin stečajnog postupka predstavlja dioba unovčenja stečajne mase. Namirenje povjerilaca odpočinje po prodaji cjelokupne imovine ili znatnog njenog dijela. Stečajnu masu pored novčanih sredstava dužnika, čine sredstva ostvarena prodajom njegove imovine, potraživanja naplaćena u postupku stečaja, kao i sredstva do kojih se dolazi pobijanjem pravnih radnji učinjenih prije otvaranja stečajnog postupka. Stečajni povjerioci su pravna ili fizička lica koja su isporučila robu, izvršila usluge ili kreditirale poslovanje dužnika, koji je postao insolventan i otišao u stečaj. Da bi povjerilac iz imovinsko-pravnog odnosa postao i stečajni povjerilac potrebno je da izvrši prijavu potraživanja nakon otvaranja stečajnog postupka u zakonski predviđenom roku, čime stiče status povjerioca bez obzira na visinu potraživanja. U obligacionom odnosu primjenjuje se načelo prvenstva u pogledu namirenja povjerilaca, dok u stečajnom postupku se primjenjuje načelo univerzalnosti, skupnosti i ravnopravnosti, što podrazumjeva istovremeno zajedničko, srazmjerno namirenje svih stečajnih povjerilaca. Ova pravila se ne odnose na izlučne i razlučne povjerioce, koji u stečajnom postupku egzistiraju kao posebna vrsta povjerilaca sa pravom odvojenog i cjelovitog namirenja [Službe novine FBiH broj 42/2006., ZOS član 32.].

Zakon o prinudnom poravnanju odnosno likvidaciji, zasniva se na principu ravnopravnosti, tako da svaki povjerilac iz stečajne mase dobije isto procenat potraživanja, dok Zakon o stečaju uvodi kategoriju isplatnih redova prema određenoj klasi povjerilaca, a to su: *povjerioci prvog isplatnog reda*, koje čine neisplaćene zarade kod stečajnog dužnika u iznosu minimalnih zarada za poslednju godinu dana prije otvaranja stečajnog postupka; *povjerioci drugog isplatnog reda*, koje čine potraživanja po osnovu svih javnih prihoda dospjelih potraživanja u poslednja tri mjeseca prije otvaranja stečajnog postupka osim doprinosa za penzijsko i invalidsko osiguranje; *povjerioci trećeg isplatnog reda*, koje čine svi ostali stečajni povjerioci [Službe novine FBiH broj 42/2006., ZOS član 32]. Povjerioci kasnijih isplatnih redova mogu se namiriti tek pošto se namire povjerioci prethodnog isplatnog reda. Povjerioci istog isplatnog reda, srazmjerno su jednako namireni čime se smatra da su načelo univerzalnosti i skupnosti zadržana i u ovom zakonu. Troškovi stečaja i stečajne mase imaju prioritet prilikom namirenja u toku stečajnog postupka. Troškovi su promjenljiva kategorija na koju se može uticati savjesnim i odgovornim redom.

Zaključenje stečajnog postupka

Nakon završetka glavne diobe i eventualno naknadnih dioba, kada se izmire obaveze prema povjeriocima i okončaju svi drugi postupci i poslovi koji su u toku, stečajni upravnik podnosi stečajnom sudiji izvještaj o svome radu. Utvrdi li se da izvještaj odgovara stvarnom stanju, stečajni sudija predlaže zaključenje stečajnog postupka. U procesu utvrđivanja stvarnog stanja stečajni sudija kao i svaki od povjerilaca može da traži angažovanje trećeg lica za ovaj posao, tako da se taj dio posla često povjerava revizorskim kućama koje su kompetentne za analizu i davanje mišljenja. Rješenje o prestanku stečajnog postupka nad dužnikom objavljuje se u Službenom Glasniku. Ovo objavljivanje ima za cilj da upozna treća kao i sva zainteresovana lica da je stečajni postupak okončan.

Po zaključenju stečajnog postupka, stečajni upravnik podnosi stečajnom vijeću završni izvještaj o cjelokupnom poslovanju vezanom za sam stečajni postupak. Nakon što razmotri izvještaj, stečajno vijeće, ako je uredno obavljen posao, stečajnom upravniku daje razrješnicu. U slučaju da se utvrdi da je u radu stečajnog upravnika bilo nepravilnosti i da je on neposredno odgovoran za lošije podmirenje povjerilaca,

biće dužan da svakom povjeriocu koji učestvuje u stečajnom postupku nadoknadi počinjenu materijalnu štetu. Ako stečajno vijeće utvrdi da je postojala stvarna namjera stečajnog upravnika da ošteti povjerioce i da je to djelo učinio sa predumišljajem može preduzeti protiv njega ogovarajuće mjere koje su u skladu sa zakonom. Prilikom odlučivanja o otvaranju stečajnog postupka, stečajni sudija i stečajno vijeće nije upoznato sa vrijednosću cjelokupne dužnikove imovine pa, stoga, ukoliko se u nekom momentu vođenje postupka utvrdi da bi dalje njegovo sprovođenje prouzrokovalo nesrazmjerne troškove, obustavlja se unovčavanje stečajne mase i zaključuje postupak. Po zaključenju stečajnog postupka svi postupci koji su u toku, a u kojem učestvuje stečajni dužnik, obustavljaju se. Može se dogoditi da po zaključenju postupka, iz navedenog razloga, preostali dijelove imovine ili potraživanja iz stečajne mase na osnovu odluke stečajnog vijeće prenesu na pojedine povjerioce, s tim što se mora voditi računa o visini i prirodi utvrđenih potraživanja, kako se ne bi poremetilo načelo univerzalnosti, skupnosti i ravnomjernosti [Službe novine FBiH broj 42/2006., ZOS član 36].

INFORMATIVNE KARAKTERISTIKE STEČAJNOG BILANSA U PROCESU DONOŠENJA POSLOVNIH ODLUKA

Preduzeće nad kojim je pokrenut stečajni postupak ima uticaj i na njegovo finansijsko izvještavanje. Naime, primarni cilj finansijskih izvještaja nije više obezbjeđivanje finansijskih informacija za zainteresovane korisnike, što je slučaj kod redovnog poslovanja, nego je primarni cilj da se pruže informacije stečajnim povjeriocima o visini moguće naplate svojih potraživanja. Nakon donošenja odluke o pokretanju stečajnog postupka sva nadležnost i odgovornost za vođenje knjiga, sastavljanje i prezentiranje finansijskih izvještaja prelaze na stečajnog upravnika. Jedan od važnih zadataka stečajnog upravnika jeste sastavljanje početnog bilansa stečaja. Taj finansijski izvještaj ima isti cilj, formu i sadržinu nezavisno od toga da li će kao konačan ishod stečaja biti reorganizacija ili bankrotstvo. Radi dobijanja pouzdane osnove za izradu bilansa otvaranja stečaja od stečajnog upravnika se zahtjeva da u zakonom određenom periodu sastavi inventar imovine i obaveza.

Popisom se utvrđuje imovina i obaveze stečajnog dužnika kojom raspolaže na dan otvaranja stečaja. Kako se inventarisanje u preduzećima koje posluju kontinuirano sprovodi barem jednom godišnje sa ciljem da se utvrdi stvarno u odnosu na knjigovodstveno stanje, cilj inventarisanja preduzeća koje je u stečaju je sasvim drugačije. Taj cilj odnosi se na utvrđivanje stvarnog stanja imovine kojom stečajni dužnik raspolažen na dan otvaranja stečaja a koji će poslužiti za pokriće obaveza koje stečajni dužnik ima. Osim razlike u inventarisanju između redovnog poslovanju i poslovanju u periodu dok traje stečajni postupak, postoji razlika još i u cijenama imovine, gdje se imovina kod preduzeća u stečaju utvrđuje na bazi procjene od strane stručnih lica, i ta je cijena obično niža u odnosu na stvarnu vrijednost imovine [Nićin, 2012, str. 79]. Ta likvidaciona vrijednost imovine je niža iz razloga što je riječ o prinudnoj prodaji imovine. Kako u popis imovine stečajnog dužnika ulazi sva imovina, može se desiti da se neki dijelovi imovine ne mogu prodati, odnosno da za takvu imovine ne postoji aktivno tržište na kojem bi se prodalo, a ta se imovina mora uključiti u stečajnu masu, pa samim tim joj se može dodijeliti simbolična vrijednost od 1 KM [Škarić-Jovanović, Spasić, 2012, str. 299]. Ono što je ključna karakteristika inventarisanja jeste da se svaka procjenjena vrijednost imovine u njemu unosi pojedinačno, čime se na taj način utvrđuje detaljan pregled imovine i obaveza. Važno je da procjenjena vrijednost imovine bude objektivna, jer neobjektivna procjena će dovesti do produženja stečajnog postupka, što će za posljedicu imati veće troškove stečajnog postupka, a samim tim i manju vrijednost kojom bi se namirila potraživanja povjerioca. Finansijski izvještaji koji se sastavljaju u stečajnom postupku su: *bilans otvaranja stečaja*, *završni bilans stečaja*. Međutim, ukoliko se stečajni postupak odvija u dužem vremenskom periodu potrebno je sastavljati i međubilanse stečaja.

Bilans otvaranja stečaja

Prije sastavljanja bilansa stečaja, potrebno je sastaviti završni bilans preduzeća koje stupa u stečaju. Bilans otvaranja stečaja sastavlja se na osnovu inventara u kojem se procjena imovine vrši po likvidacionoj vrijednosti koja je po pravilu niža od prodajne cijene, jer potencijalni kupac zna da se ta imovina mora prodati u što kraćem roku kako bi troškovi stečajnog postupka bili što manji, koji su po pravilu proporcionalni vremenu trajanja stečaja. Imovina koja se nalazi u bilansu otvaranja stečaja se može podijeliti na izlučnu i razlučnu imovinu. Izlučna imovina je ona koja nije u vlasništvu stečajnog dužnika, i ova imovina se unosi u popis ali se ne iskazuje u bilansu otvaranja stečaja. Razlozi za ovo jesu da se popisom mora

utvrditi sva imovina pa samim tim i izlučna imovina kao i obaveze koje su proizašle korištenjem te imovine, a u bilansu otvaranja stečajna se unosi samo imovina koja bi se mogla unovčiti radi izmirenja obaveze prema različitim i stečajnim povjeriocima. Nasuprot izlučnoj imovini, imamo i različnu imovinu koja se unosi u bilans otvaranja stečaja kao i obaveze koje su nastale po tom osnovu gdje se različna imovina u bilansu otvaranja stečaja vodi odvojeno od izlučne, ali u glavnoj knjizi se ova imovina vodi na istom računu sa izlučnom imovinom.

Povjerioci stečajnog dužnika se mogu grupisati kao *Povjerioci s pravom izdvajanja*, a to su povjerioci koje svoje potraživanje zasnivaju na činjenici da su vlasnici imovine koji se na dan otvaranja stečaja nalaze kod stečajnog dužnika (odnosi se na isporuke sa zadržavanjem prava svojine, robu u komisionoj prodaji, cedirana potraživanja, imovina koja se nalazi u posjedu dužnika u stečaju po osnovu ugovora o najmu, zakupa, zalaganja i čuvanja), *Povjerioci s pravom izuzimanja* su povjerioci čiji vlasnici imaju pravo zaloga na pokretnoj ili nepokretnoj imovini stečajnog dužnika (hipoteka, dug na zemlju, prava na pljenidbu, ugovor o osiguranju potraživanja), *Povjerioci stečajne mase* su povjerioci koji nastaju sprovođenjem stečajnog postupka (sudski troškovi, troškovi stečaja, potraživanja povjerilaca koja nastaju iz djelatnosti stečajnog upravnika i sl.), *Povlašteni povjerioci* su oni čija se potraživanja isplaćuju nakon isplate povjerilaca stečajne mase (garantovane zarade radnika ostvarene prije otvaranja stečajnog postupka i naknada štete za ozljedu na radu nastalu, takođe, prije otvaranja stečajnog postupka, zatim neplaćeni porezi i doprinosi, i druge dažbine), i ovi povjerioci se klasifikuju u isplatne redove i to najčešće u tri isplatna reda, *Nepovlašteni povjerioci* ne pripadaju nijednoj od navedenih grupa, ali ovi povjerioci učestvuju ranopravno u raspodjeli stečajne mase.

Struktura bilansa otvaranja stečaja je takva da se iz njega može vidjeti stečajna masa i mogućnost utvrđenja stečajne kvote izmirenja obaveza prema povjeriocima iz stečajne mase, dok sama forma bilansa otvaranja stečaja nije jasno zakonski formulisana. Stečajna masa predstavlja cjelokupnu imovinu dužnika na dan sastavljanja bilansa otvaranja stečaja. Radi lakšeg shvatanja forme bilansa otvaranja stečaja kao i ostalih finansijskih izvještaja stečajnog postupka, izvršena je ilustracija na konkretnom preduzeću „NN“ d.o.o Brčko. Nad „NN“ d.o.o Brčko je pokrenut stečajni postupak, kojeg je pokrenuo punomoćnik povjerioca Trgovačko preduzeće za industrijske svojine d.o.o Beč, radi naplate svojih potraživanja. Razlog nemogućnosti izmirenja obaveza prema ovom povjeriocu, kao i drugim povjeriocima jeste što su računi (devizni i transakcioni račun) preduzeća „NN“ d.o.o Brčko blokirani po više osnova (po kojim osnovama su računi blokirani, banke ne dozvoljavaju uvid u dokumentaciju, jer su ovi dokumenti tajni) i da je ovo preduzeće duži vremenski period insolventno. Popisom je utvrđeno stanje imovine i ukupnih potraživanja iskazanih u likvidacionoj vrijednosti, pa bi bilans otvaranja stečaja izgledao ovako:

Tabela 1. Bilans otvaranja stečaja „NN“ d.o.o. Brčko

R.B.	Razlučna imovina	Likvidaciona vrijednost
1.	Građevinski objekti- zgrada skladišta	560.000,00
	<i>Ukupno:</i>	<i>560.000,00</i>
R.B.	Obaveze prema različnim povjeriocima	
1.	Dugoročni kredit	553.672,00
	<i>Ukupno:</i>	<i>553.672,00</i>
A.	Višak različne imovine u odnosu na obaveze prema različnim povjeriocima	6.328,00
R.B.	Slobodna imovina	Likvidaciona vrijednost
1.	Gotovina i gotovinski ekvivalenti	0,00
2.	Potraživanja	1.132.526,00
3.	Zalihe	52.077,00
4.	Zemljište	286.884,00
5.	Građevinski objekti	299.308,00
6.	Postrojenja i oprema	46.841,00
B.	<i>Ukupna slobodna imovina (1+2+3+4+5+6)</i>	<i>1.817.636,00</i>
R.B.	Obaveze	Iznos obaveza
1.	Rezervisanja za troškove stečajnog postupka	45.000,00
2.	Rezervisanja za obaveze stečajne mase	30.000,00
C.	<i>Ukupno(1+2):</i>	<i>75.000,00</i>
D.	Vrijednost imovine raspoložive za namirenje stečajnih povjerilaca (B-C)+A	1.748.964,00

R.B.	Obeveze	Iznos obaveza
1.	Obaveze prema povjeriocima prvog isplatnog reda	1.580.441,00
2.	Obaveze prema povjeriocima drugog isplatnog reda	817.302,00
3.	Obaveze prema povjeriocima trećeg isplatnog reda	9.329,00
E.	Ukupne obaveze prema stečajnim povjeriocima(1+2+3)	2.407.072,00
F.	Gubici stečajnih povjerilaca (B<C) (E-D)	658.108,00
G.	Neto imovina	-

Na osnovu bilansa otvaranja stečaja privremena stečajna kvota je 72,65% $[(1.748.964,00/2.407.072,00)*100]$, što znači da će svaki povjerilac učestvovati u gubitku stečajnog dužnika sa 27,34% $[(658.108/2.407.072)*100]$ svog potraživanja, pod uslovom da se unovčenje imovine stečajnog dužnika izvrši po procjenjenim likvidacionim vrijednostima. Prodaja imovine privrednog subjekta „NN“ d.o.o Brčko vrši se putem licitacije, a pravo učestvovanja u kupovini imaju sva pravna i fizička lica koja uplate depozit-kaparu u iznosu od 20% od popisne liste za koju dostavljaju ponudu na žiro račun stečajnog dužnika. Kako se prodaja vrši putem licitacije, sva roba koja se ne proda na prvoj licitaciji prodaje se na drugoj licitaciji uz sniženu cijenu, pa je tako organizovano da je prva licitacija bude 100%, druga 80%, treća 70%, i četvrta 50% od vrijednosti robe koja nije prodana.

Vođenje poslovnih knjiga i finansijsko izvještavanje tokom postupka stečaja

Da bi se osigurala informaciona osnova za nadzor nad tokom stečajnog postupka neophodno je otvoriti i voditi knjige. Samim tim se smatra da je sa otvaranjem stečaja za privrednog subjekta otpočela nova poslovna godina. To ne znači ništa drugo do toga da će knjige privrednog subjekta nad kojim je pokrenut stečaj biti zatvorene [Škarić-Jovanović, Spasić, 2012, str. 307]. Kako bi se stvorila pretpostavka za nadzor nad stečajnim postupkom neophodno je da se knjige otvore na bazi bilansa otvaranja stečaja preuzimanjem likvidacionih vrijednosti u njima iskazane imovine i obaveza i knjigovodstveno obuhvatanje svih poslovnih transakcija nastalih u toku stečajnog postupka.

Vrste neposrednih poslovnih transakcija koje će nastati u toku stečajnog postupka su pod neposrednim uticajem cilja postupka bankrotstva. Poslovne transakcije koje se javljaju u toku stečajnog postupka najčešće se odnose na: vraćanje izlučne imovine izlučnim povjeriocima, naplata potraživanja, unovčavanje imovine koja pripada stečajnoj masi i izmirenje obaveza prema razlučnim povjeriocima, isplata troškova stečajnog postupka na teret ranije za tu svrhu formiranih rezervisanja, izmirenje obaveza stečajne mase na teret odgovarajućeg rezervisanja, smanjene obaveze po osnovu ugovora zaključenih sa stečajnim upravnikom, povećanje obaveza po osnovu priznavanja obaveza koje nisu bile evidentirane u knjigama, izmirenje obaveza prema stečajnim dužnicima i ostale ekonomske promjene [Službe novine FBiH 42/2006, ZOS član 102].

Na osnovu ovih poslovnih transakcija možemo vidjeti da se zapravo sve transakcije dijele u dvije grupe i to: povećanje gotovine uslijed prodaje imovine u obliku stvari i prava i, izmirenje obaveza bilo isplatom gotovine ili predajom određenih imovinskih dijelova [Škarić-Jovanović, Spasić, 2012, str. 308]. O posljedicama po imovini i obavezama stečajnog dužnika tokom postupka bankrotstva stečajni upravnik treba da polaže račun stečajnom sudiji i odboru i skupštini povjerilaca. U odnosu na period trajanja stečajnog postupka, stečajni upravnik treba polagati račune putem finansijskih izvještaja u kraćim vremenskim periodima nego što je to slučaj sa redovnim finansijskim izvještajima, a najčešće se podnosi kvartalno.

Na osnovu bilansa otvaranja stečaja „NN“ d.o.o Brčko, potrebno je otvoriti poslovne knjige ovog privrednog subjekta, i proknjižiti sve nastale poslovne promjene. Nakon izvršenja prodaje imovine stečajnog dužnika, u ukupnoj vrijednosti od 2.359.526,00 KM, sa dobitima od prodaje imovine (10.000,00 KM), i gubicima od prodaje imovine (28.033,00 KM), izvršena je isplata svih troškova iz stečajnog postupka u vrijednosti od 75.0000.00 KM.

Stečajni upravnik je nakon unovčene imovine i isplaćenih troškova stečajnog postupka i obaveze stečajne mase napravio nacrt diobe preostalog iznosa stečajne mase neosiguranim stečajnim povjeriocima sljedeće sadržine:

Tabela 2. Nacrt diobe preostalog iznosa stečajne mase neosiguranim stečajnim povjericima

R.b.	Isplatni red	Iznos obaveza	Isplaćeni iznos	Stopa namirenja
1.	Povjериoci I isplatnog reda	1.580.441,00	1.580.441,00	100%
2.	Povjериoci II isplatnog reda	817.302,00	150.413,00	18,40%
3.	Povjериoci III isplatnog reda	9.329,00	0,00	-
	Ukupno:	2.407.072,00	1.730.854,00	71,91%

Stečajni sudija je nakon nacrtu glavne diobe, gdje nije bilo osporenih potraživanja, donio rješenje o glavnoj diobi na osnovu koje se, isplaćuju obaveze prema povjericima prvog isplatnog reda u vrijednosti 100% potraživanja, povjericima drugog isplatnog reda sa 18,40%, nakon čega su zaključene poslovne knjige privrednog subjekta „NN“ d.o.o Brčko.

Završni bilans stečaja

Postupak stečajnog postupka se smatra završenim nakon unovčenja imovine stečajnog dužnika, pokrivenih troškovi stečajnog postupka, izmirenenih obaveze iz stečajne mase i izmirenenih obaveze prema svim povjericima prema usvojenom planu diobe. Tačnost završnog bilansa zavisi od pravilno preuzetih vrijednosti iz bilansa otvaranja stečaja i evidentiranja nastalih poslovnih transakcija u toku stečajnog postupka. Nakon sastavljanja i prezentacije završnog bilansa stečaja na kraju stečajnog postupka, stečajni upravnik podnosi račun o: visini priliva gotovine ostvarene prodajom imovine stečajnog dužnika, visini priliva gotovine koja je nastala po osnovu prihoda ostvarenih tokom postupka bankrotstva, visini isplaćene gotovine u cilju izmirenja obaveza po osnovu stečajnog postupka i stečajne mase, visini izmirenja obaveze prema povjericima [Škarić-Jovanović, Spasić, 2012, str. 309].

Završni bilans stečaja, dakle, sadrži prilive i odlive gotovine koji moraju biti raščlanjeni kako bi korisnicima omogućili jasan uvid u izvore gotovine i namjenu za njeno korištenje. Isplate bi trebale da budu razgraničene najprije na izmirenje obaveza prema razlučnim i stečajnim povjericima, a potom stečajne povjerioce treba raščlaniti na povjerioce prvog, drugog i trećeg isplatnog reda. Za svaku obavezu treba biti prikazana visina obaveze i isplaćeni iznos obaveze i stopa namirenja. Stopa namirenja koja se utvrđuje u ovom dijelu postupka više nije privremena, nego konačna, jer pokazuje stvarno stanje namirenja obaveze prema povjericima, a pokazuje i to da svi povjериoci koji pripadaju toj grupi povjerilaca će biti namireni sa istom stopom namirenja. Sastavljanje završnog bilansa stečaja prethodi formalno zaključenje bankrotstva. Završni bilans stečaja se sastavlja nakon glavne diobe, a prije održavanja završnog ročišta na kome se vodi rasprava o njemu. Ukoliko se desi da u periodu do početka završnog ročišta nastanu određeni troškovi ili obaveze po osnovu stečajnog postupka, formiraju se rezerve namjenjene za ovu namjenu. Kao i kod bilansa otvaranja stečaja tako i kod završnog stečaja nije propisana striktna forma i sadržina, a ova pitanja su obično regulisana podzakonskim aktima, kao što su pravilnici.

Završni bilans stečaja privrednog subjekta „NN“ d.o.o Brčko nakon unovčenja imovine stečajnog dužnika i proknjiženih poslovnih transakcija nastalih u toku stečajnog postupka, i svih priliva i odliva gotovina, izgleda ovako:

Tabela 3. Završni bilans stečaja privrednog subjekta „NN“ d.o.o, Brčko

R.b.	Prilivi	Iznos		
1.	Gotovina-tekući račun	0,00		
2.	Prilivi po osnovu unovčenja imovine stečajnog dužnika/prodaja	2.359.526,00		
3.	Ukupni prilivi (1+2)	2.359.526,00		
	Odlivi			
1.	Odliv po osnovu sudskih troškova	45.000,00		
2.	Odliv po osnovu izmirenja obaveza stečajne mase	30.000,00		
3.	Ukupni odliv prije isplate povjericima(1+2)	75.000,00		
	Prilivi raspoloživi za isplatu obaveza prema povjericima	2.284.526,00		
	Odlivi po osnovu isplate obaveza prema povjericima			
		<i>Utvrđena obaveza</i>	<i>Stopa namirenja</i>	<i>Iznos isplate</i>
1.	Razlučni povjериoci	553.672,00	100%	553.672,00
2.	Stečajni povjериoci			
	Povjериoci I isplatnog reda	1.580.441,00	100%	1.580.441,00

	Povjerioci II isplatnog reda	817.302,00	18,40%	150.413,00
	Povjerioci III isplatnog reda	9.329,00	-	0,00
3.	Ukupni odlivi po osnovu izmirenja obaveza prema povjeriocim			2.284.526,00
4.	Neisplaćene obaveze prema povjeriocima			676.218,00

Kao rezultat stečajnog postupka iz unovčene stečajne mase mogu biti izmireni različni povjerioci u ukupnom iznosu, povjerioci stečajnog postupka u ukupnom iznosu, a ostali stečajni povjerioci i to, povjerioci prvog isplatnog reda su isplaćeni u ukupnom iznosu, dok su povjerioci drugog isplatnog reda namireni samo sa 18,40% svojih potraživanja, dok povjerioci trećeg isplatnog reda nisu mogli biti izmireni.

ZAKLJUČAK

Stečajni postupak je prinudno likvidiranje privrednog subjekta, nakon čega ono prestaje da postoji i briše se iz sudskog registra. Razlozi za pokretanje stečajnog postupka su nelikvidnost u dužem vremenskom periodu, ili prezaduženost gdje je imovina privrednog subjekta manja od njegovih obaveza. Zahtjev za pokretanje stečajnog postupka može da podnese ili sam dužnik, ili stečajni povjerilac prema kojem nisu izmirene obaveze. Pokretanjem stečajnog postupka, stečajni dužnik gubi pravo raspolaganja imovinom koja čini stečajnu masu, i tom imovinom nastavlja da upravlja ovlašteni stečajni upravnik. U toku stečajnog postupka, stečajni upravnik je dužan da sastavlja bilans otvaranja stečaja, vođenje poslovnih knjiga, i na kraju, zaključni bilans stečaja.

Bilans otvaranja stečaja sastavlja se na osnovu inventarisanja i obuhvata cjelokupnu imovinu stečajnog dužnika. Na osnovu ovog bilansa stečajni upravnik može da utvrdi kojom sve imovinom stečajni dužnik raspolaže, sa kakvim obavezama, i kolika bi mogla da iznosi stečajna masa nakon prodaje imovine stečajnog dužnika da bi se mogla utvrditi stečajna kvota namirenja povjerilaca iz stečajne mase. Nakon otvaranja stečajnog bilansa, stečajni upravnik je dužan otvoriti poslovne knjige i u njima voditi sve transakcije koje su nastale tokom stečajnog postupka. Najčešće transakcije koje se odnose na vođenje poslovnih knjiga vezane su za prodaju imovine stečajnog dužnika, isplatu troškova stečajnog postupka, isplatu povjerilaca iz ostatka stečajne mase. Nakon završetka stečajnog postupka, stečajni upravnik je dužan da sastavi završni bilans stečaja. Iz ovog bilansa mogu se vidjeti svi prilivi koji su nastali prodajom imovine stečajnog dužnika, kao i prihodi i rashodi nastali po osnovu prodaje stečajne imovine, i svi odlivi koji se odnose na isplatu troškova stečajnog postupka, i u konačnici, isplatu obaveza prema stečajnim povjeriocima pri čemu utvrđena kvota namirenje potraživanja postaje konačna.

LITERATURA

Knjige:

- [1] Ranković, J. (1996), Specijalni bilansi, Proinkom, Beograd.
- [2] Škarić-Jovanović, K., Spasić, D. (2012), Specijalni bilansi, Ekonomski fakultet, Beograd.
- [3] Nićin, N.(2012), Specijalni bilansi, Evropski univerzitet, Brčko.

Web izvori:

- [4] Zakon o stečajnom postupku F BiH – Službe novine FBiH, br. 42/2006.
- [5] Zakon o stečajnom postupku RS – Službeni glasnik RS, br. 84/04.